

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд на тема “Сигурност и управление на непрекъсваемостта на доставките” с автор Пламен Софрониев за даване на образователна и научна степен “доктор” по по професионално направление 9.1. Национална сигурност, научна специалност “Организация и управление извън сферата на материалното производство”.

Представеният за обсъждане дисертационен труд е с обем 226 стр. и съдържа списък на съкращения, увод, три глави, заключение, изводи и предложения, научно-приложни приноси, библиография (126 източника, от които 32 на кирилица и 34 Интернет адреса) и приложения (10 броя).

В увода авторът аргументира актуалността на изследването като го свързва с непрекъсваемостта на процесите в транспорта и по-специално на експресните куриерски услуги и доставки.

За обект на изследване е посочена **системата за предотвратяване и неутрализиране на заплахите за сигурността на критичните процеси при доставките в транспорта**. Предмет на изследване е **управлението и сигурността на уязвимите процеси в условията на непрекъсваемост при доставките в транспортния сектор**. Авторът предлага ограничения на изследването, засягащи обхвата на анализирания документи, а не на обекта, предмета, проблема и времевия период.

В увода не е дефинирана и характеризирана структурата на системата за сигурност, както и на нейното управление.

Цел на изследването е „...**да представи основните рискове и заплахи за националната сигурност, произтичащи от транспортния сектор и по-специално в сферата на доставките, куриерската и спедиторската дейност**”. Тази цел се преследва с пет задачи, вкл.: **изследване на правната рамка за предмета на изследване; емпирично определяне на основни заплахи, уязвимости и заплахи; определяне на етапите от процеса на управление на непрекъсваемостта; анализ на методите за превенция и неутрализиране на заплахите и систематизиране на практически приложимите от тях**. Авторът не предлага проблеми, а предизвикателства, пред които е изправено изследването.

Изследването се базира на хипотезите, че в страната липсва ясна концепция за защита на критичните транспортни и спедиционни процеси и че през последните години е нараснала опасността от терористична дейност. Това на практика са очевидни допускания, които не могат да заменят лансиране и аргументиране на оригинална авторска теза, свързана с проблематиката на изследването.

За методическа основа на изследването е посочено множество от общо научни методи, вместо конкретен изследователски метод.

Накрая на увода са декларирани условия за апробация на резултатите, които не са достатъчно изяснени в структурата на изследването.

Като цяло уводът представя по-голямата част от основните елементи на изследването, но е препоръчително да се подобри вътрешната логика на представяне като се следва последователността: актуалност, дефиниране на обект, предмет, ограничения, проблем, теза, цел, задачи, метод, използвана информация и потребител. Необходимо е и да се уточни изследователския проблем, ограниченията на изследването, изследователската теза и целта на изследването. Препоръчително е да се премине от представително-описателна към проблемно-решаваща цел.

В рамката на първа глава (30 стр.) са представени основни термини и понятия, вкл. за управление на бизнес процесите, развитие и сигурност на въздушния транспорт и същност на управлението на кризи на непрекъсваемостта. Наименованието на тази глава, както и на първите две точки е неудачно. Тя следва да включва спецификация на обекта, предмета и изследователския проблем, който решава изследването. В действителност т. 1.1 характеризира изследвания обект. Заглавието на т. 1.2 на практика ограничава изследването в рамката на въздушния транспорт. В действителност тази точка представя по-широко ролята на нормативните рамки за сигурността на транспортно-спедиционните процеси. Третата точка в тази глава изяснява ролята на аналитичната работа при управление при кризи и управлението на непрекъсваемостта на процесите (УНП). Този аспект на работата е най-близко до нейната проблематика. Отделните точки и главата завършват без изводи.

Втора глава (35 стр.) разглежда основни елементи на управление на процесите при доставките., вкл.: същност на управленското решение; роля на сигурността в УНП (вкл. проверка за сигурност, особеност на физическата и аналитична проверка за сигурност); основи на ефективното управление на сигурността при доставките. При изясняване същността на решението при УНП и предложението на автора за свързване с оценката на риска е неясна предложената формула за определяне относителното тегло на риска (стр. 38). Не е изяснено и как резултатите от конкурентното разузнаване и SWOT анализа се свързва с УНП. При изясняване на ролята на сигурността за УНП внимание привлича твърдението, че частната икономическа сигурност зависи от три основни фактора: нормативна уредба; потребност от сигурност и собствените финансови потребности. Очевидно е необходимо изясняване на разликата между сигурност и потребност от сигурност. Предложените условия за управлението на сигурността не поставят въпроси, с изключение на необходимост от изясняване на термина ефективност на сигурността (стр. 41). Не е резонно и твърдението, че в стратегически план сигурността на икономическите субекти в транспорта включва само информационната и физическа сигурност. Пропуснат е персоналният аспект на сигурността, както и други важни аспекти. Третият момент на втора глава – проверките за сигурност са фокус на този раздел. Авторът показва убедително, че изискванията за проверки и контрол, методите

средствата и мерките за сигурност са регламентирани с различни международни и национални нормативни документи. Подточката за особеностите на физическата проверка са приемливи, но са с обем под една страница. Препоръчително е обединяване със следващата подточка за особености на аналитичната проверка за сигурност. Възражение тук предизвиква твърдението, че това е полуавтоматизиран процес (стр. 55). При него несъмнено се използват съвременни електронизирани и други средства за идентификация, но аналитичните решения са основна способност и задължение на персонала. Положителен момент е завършването на анализа изводи, които е добре да се синтезират в няколко пункта. Накрая на тази глава са разгледани основи на ефективното управление на сигурността на процесите при доставките. На практика, те съдържат осмисляне на ролята на персоналната сигурност за УНП.

Трета глава (56 стр.) е наименувана „Изследвания и анализ на различни методи и средства за защита на процесите и обезпечаване на сигурността при доставките”. Включва: анализ на методите; характеристика и изследване на рисковете в транспорта; анализ и обработка на информация и мерки за сигурност. Очакванията за апробация и тестване на изследователските резултати и оценки за пригодност за внедряване от втора глава са в голяма степен заменени с предложения за решаване на методологически въпроси на управлението на сигурността.

В частта за съвременните методи за работа при риск авторът включва: анализ, в който предлага многобройни интерпретации на понятията риск, вероятност, уязвимост, заплаха, инцидент, анализ на риска, оценка на риска и управление на риска (Приложение 8), предложени от различни източници. Допълва обзора с анкетна форма за идентифициране на проблеми на непрекъсваемостта на процесите, както и въпроси за собствена интерпретация на изброените термини.

При характеристиките на риска разглежда понятията: критичност и критично мислене, както и основни методи за оценка на риска.

При изследването на основните рискове в транспорта авторът разграничава пет критични събития: терористичен; организиран престъпен акт; технологична авария и катастрофа; регионално политическо решение и природно бедствие. Последователно анализира всяко от тях. Отделя по-голямо внимание на терористичната заплаха и предлага полезна информация за нея.

При анализа и обработката на информация за съвременните аналитични техники авторът представя техните характеристики. Излага потенциала на анализа на поведението като средство за превенция на тероризма и престъпността, както и на възможностите за профилиране на заподозрени за такива действия.

При мерките за сигурност е направен анализ на националната и международна нормативната база. Представени са осем международни програми и инициативи за транспортна сигурност. Разгледани са четири стандарта за сигурност в международния транспорт. Като цяло това е най-съществената част

от работата, предлагаща методически инструменти и полезна информация за подобряване на аналитичната дейност.

Заклучението на работата обобщава, че е направен анализ на концепцията за непрекъсваемост на процесите и управлението на сигурността на доставките. То подчертава ролята на програмата за управление на непрекъсваемостта. Прави извод, че в страната отсъства ясна концепция с практическа насоченост за защита на критичните процеси при транспорта и доставките, както и за заплахата от тероризъм. Извежда основните аргументи за този извод от анализа на нормативната база. Подчертава ролята на инструментариума за решаване на тези проблеми.

Заклучението е последвано от изводи и предложения. В тях вниманието е фокусирано към връзката на службите за сигурност и икономическите субекти, ролята на методите и техниките за анализ, на стандартите и нормите, отсъствието на законова уредба за защита на критичните процеси. Прилага окуражаващи анкетни данни за добра връзка между УНП и сигурността в икономическите единици. Насочва вниманието към мерките за подобряване УНП и сигурността.

Авторът посочва дванадесет научно-приложни приноса. Тези приноси в принципно отговарят на действителни резултати от изследването, но имат фрагментарен характер. Препоръчително е те да бъдат интерпретирани в контекста на предлаганите решения на проблема, тезата на изследването и постигането на неговата цел.

Като цяло проектът за научен труд е посветен на актуален теоретически и практически въпрос. Има подчертан иновативен характер. Засяга важни теоретически, методологически и практико-приложни въпроси на УНП и сигурност на доставките. Демонстрира компетентност и добро познаване на обширна нормативна база по проблема. Базиран е на ограничен брой литературни източници по проблема. Използва леко усложнен стил на изложение и оперира с широк набор от категории, понятия и термини от различни области на знанието. Проектът би могъл да бъде подобрен по отношение на:

- По прецизно формулиране на изследователския обект, предмет, проблем, теза и цел на изследването.
- Разграничаване и по-ясно очертаване на предлаганото решение на изследвания проблем.
- След всяка точка и глава на изследването е необходимо да се направят изводи.
- Желателна е и редакция за опростяване на стила на изложение.
- Препоръчително е по-пряко свързване на приносите с тезата и целта на изследването.

Авторефератът на работата съответства на нейното изложение.

Получените резултати, значимостта, обхвата и съдържанието на извършената изследователска работа ми дават основание за лична положителна

оценка. Приемам, че представеният за вътрешно обсъждане дисертационния труд е добра основа, която след отстраняване по преценка на кандидата на направените бележки ще може да отговори на изискванията за получаване на образователно-научна степен „доктор”. Предлагам на Уважаемия съвет на Департамент “Национална и международна сигурност” на НБУ след целесъобразно отстраняване на бележките да стартира процедура за неговата защита.

София, 8 март 2014 г.

Рецензент:

/ проф. д-р Т. Иванов/